

ПРАВНИ СТАВ

Суд опште надлежности је стварно надлежан за одлучивање по тужби ради накнаде штете због незаконитог или неправилног рада органа управе у вези исплате разлике од исплаћеног до припадајућег износа погребних трошкова насталих услед смрти корисника пољопривредних пензија.

Образложење

Први основни суд у Београду је покренуо пред Врховним касационим судом поступак ради решавања спорног правног питања на основу члана 180. и 181. Закона о парничном поступку указујући да је Првом основним судом у Београду поднето преко 4.100 тужби против Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање са захтевом за исплату разлике између исплаћене накнаде погребних трошкова корисника права на пољопривредну пензију до висине накнаде трошкова прописане чланом 75. Закона о пензијском и инвалидском осигурању. Наведено је да је Републички фонд пензијског и инвалидског осигурања током последњих пет година исплаћивао накнаду погребних трошкова преминулих корисника пољопривредних пензија без доношења посебних решења и да је Државна ревизорска институција након извршене ревизије у Фонду у периоду од октобра до децембра 2013. године доставила извештај са препорукама да се: Упутство о исплати накнаде погребних трошкова усклади са одредбом члана 98. Закона о пензијском и инвалидском осигурању обзиром да је, супротно наведеном пропису исплата накнада вршена без доношења решења и да накнада погребних трошкова треба да се исплаћује у висини једне ипо просечне пензије у фонду у претходном кварталу у истом износу за све категорије пензионера а не за сваку категорију осигураника посебно како је погрешно исплаћивано у ранијем периоду. Пре подношења тужбе, тужиоци, законски наследници преминулих лица, корисника права на пољопривредне пензије се нису обраћали Фонду са захтевом за исплату разлике. На званичном Сајту Републичког фонда пензијског и инвалидског осигурања током августа – септембра 2015. године објављен је текст – позив, којим је поред осталог наведено да у складу са препорукама Државне ревизорске агенције од 01.10.2013. године, Фонд ПИО позива сва лица која су наплатила новчане накнаде за погребне трошкове по основу смрти пензионера да поднесу захтев за исплату разлике накнаде погребних трошкова.

Захтевом Првог основног суда у Београду је такође наведено да је већинско мишљење судија на седници Парничног одељења да редовни парнични суд није надлежан да одлучује о овој врсти захтева, већ да се ради о надлежности управног органа, да је у управном поступку обезбеђена двостепеност одлучивања, ванредна правна средства и дозвољено покретање управног спора.

Постављено је следеће спорно питање:

Да ли је редован парнични суд надлежан да решава по тужби правних следбеника за исплату разлике између исплаћене накнаде погребних трошкова и оне која је прописана чланом 75. Закона о пензијском и инвалидском осигурању за погребне трошкове пок.корисника пољопривредне пензије.

На заједничком састанку апелационих судова 11.12.2015. године у Београду усаглашен је и прихваћен одговор на спорна правна питања у вези исплате разлике погребних трошкова корисника пољопривредних пензија и утврђена надлежност парничног суда за поступање у смислу члана 1. Закона о парничном поступку јер се не ради о оцени законитости решења Фонда ПИО већ имовинскоправном затхеву за накнаду штете. На истом састанку усаглашен је и став о месној надлежности, активној легитимацији и застарелости потраживања у овим поступцима.

Законом о пензијском и инвалидском осигурању („Службени гласник РС“ број 34/2003 ... 142/2014) је прописано да у случају смрти корисника пензије, лицу које је сносило трошкове сахране припада накнада погребних трошкова (**члан 41.**), да накнада погребних трошкова припада у висини једне ипо просечне пензије у фонду у претходном кварталу, у односу на дан смрти корисника (**члан 75.**), да се права из пензијског и инвалидског осигурања остварују код фонда (**члан 82.**), да се у поступку за остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања у фонду обезбеђује двостепеност (**члан 92.**), да решење о правима из пензијског и инвалидског осигурања и о пензијском стажу доноси орган фонда одређен општим актом фонда и да првостепено решење из става 1. овог члана подлеже претходној контроли коју врши орган одређен општим актом фонда (**члан 98.**), да се против првостепеног решења може изјавити жалба органу одређеном општим актом фонда у року од 15 дана од дана пријема решења (**члан 99. став 1.**) и да се против решења фонда донетог по жалби, односно у вршењу ревизије о правима из пензијског и инвалидског осигурања и против коначног решења о подацима утврђеним у матичној евиденцији, може покренути управни спор код надлежног суда (**члан 103.**).

Из цитираних одредби призилази да су право на исплату погребних трошкова корисника пензија, процедура за реализацију права пред Фондом ПИО, дужник ове обавезе и формула обрачуна висине накнаде изричито прописани законом. Законитост решења Фонда ПИО, којим се утврђују право и висина накнаде цени се у управном поступку и управном спору. Међутим, приликом решавања накнаде преминулих корисника пољопривредних пензија Фонд ПИО је без доношења појединачних решења, исплатом у износима, обрачунатим према просечној пензији пољопривредника фактички признао право на исплату трошкова погребних услуга лицима која су трошкове сносили. У одсуству решења Фонда и неспорног права на накнаду погребних трошкова, тражена новчана потраживања на име разлике од исплаћеног до припадајућег износа погребних трошкова (обрачунатог према просечној пензији у фонду) представљају имовинскоправни

захтев, који се према члану 1. Закона о парничном поступку може расправљати у парници.

У различитим споровима и усвојеним правним ставовима Врховни касациони суд и раније Врховни суд Србије су вршили разграничење судске и управне надлежности односно сада стварне надлежности између парничног и Управног суда и изјашњавали су се да је у оквиру прописане надлежности могуће паралелно остваривање правне заштите и пред управним органом и пред судом опште надлежности и да се оне увек не искључују. (Билтен ВСС 3/05 и 4/08)

У овом случају надлежност органа управе, прописана Законом о пензијском и инвалидском осигурању за утврђење права на исплату погребних трошкова не искључује надлежност суда опште надлежности да поступа у парници за накнаду штете због незаконитог или неправилног рада управних органа (члан 1. ЗПП и 172. став 1. Закона о облигационим односима). Када су у питању накнаде за погребне трошкове преминулих корисника пољопривредних пензија, исплаћене у нижим износима од припадајућих, на неправилности у раду Фонда ПИО указала је Државна ревизорска институција.

(Правни став усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 17.03.2016. године).